

Η «γωνιά του υπολογιστή» στο Νηπιαγωγείο

(Πηγή: Ζαράνης, Ν & Οικονομίδης, Β. (2009). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση. Θεωρητική προσέγγιση και εμπειρική διερεύνηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.)

Η μέθοδος διδασκαλίας της Πληροφορικής στο Δημοτικό Σχολείο που δίνεται από το Ε.Π.Π.Σ. (ΥΠ.Ε.Π.Θ., 1997) συνίσταται σε μια σφαιρική προσέγγιση των Τ.Π.Ε. από τους μαθητές, στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη ανάπτυξη δραστηριοτήτων από τους μαθητές με τη βοήθεια των δασκάλων τους, έτσι ώστε να μαθαίνουν «οσμωτικά» και να εξοικειωθούν με τις Νέες Τεχνολογίες χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια. Το Ε.Π.Π.Σ. προτείνει την ενασχόληση των μαθητών με τις ΤΠΕ στο πλαίσιο της καθιέρωσης της «Ωρας Πληροφορικής» ή κατά την διάρκεια των μαθημάτων εφόσον έχει δημιουργηθεί γωνιά του υπολογιστή στην τάξη. Εναλλακτικά, μπορεί να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του ολοήμερου σχολείου ευνοώντας μια παιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία επικεντρωμένη στο μαθητή.

Στη συνέχεια, το Ε.Π.Π.Σ. υποδεικνύει τους παρακάτω τρεις τρόπους για την επιλογή του χώρου τοποθέτησης του υπολογιστή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του εκάστοτε σχολείου.

Ο *πρώτος τρόπος* συνίσταται στην τοποθέτηση του υπολογιστή στην σχολική τάξη, με σκοπό να δημιουργηθεί η «γωνιά του υπολογιστή». Ο υπολογιστής εντάσσεται στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική με την βοήθεια του δασκάλου, είναι συνδεδεμένος με το διαδίκτυο και μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα γνωστικά αντικείμενα όταν κρίνεται απαραίτητο από τον εκπαιδευτικό. Επίσης, μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές στην ανάπτυξη εργασιών στα μαθήματα, στη διαχείριση βιβλιοθήκης της τάξης, στην επικοινωνία με άλλους μαθητές και αναζήτηση πληροφοριών μέσω του παγκόσμιου ιστού, στη σύνθεση διαθεματικών εργασιών, καθώς και σε διάφορες άλλες δραστηριότητες της σχολικής ζωής.

Ο *δεύτερος τρόπος* είναι η δημιουργία *σχολικού εργαστηρίου Πληροφορικής*, όπου ο υπολογιστής μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως γνωστικό - διερευνητικό εργαλείο, μέσο διδασκαλίας, επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών.

Ο *τρίτος τρόπος* είναι η μεικτή προσέγγιση, που αποτελεί συνδυασμό των δύο προηγούμενων προσεγγίσεων, δηλαδή και η σχολική τάξη είναι εξοπλισμένη με υπολογιστή και, παράλληλα, λειτουργεί σχολικό εργαστήριο Πληροφορικής,

αποκομίζοντας έτσι τα πλεονεκτήματα και των δύο τρόπων (Κυρίδης, Δρόσος & Ντίνας, 2003· Κόμης, 1998, 2004).

Οι τρεις παραπάνω τρόποι εγκατάστασης του Η.Υ. στο σχολείο απαντώνται στη σχετική βιβλιογραφία όπου αναφέρονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους (Wellington, 1985). Καλή λύση θεωρείται ο εξοπλισμός της σχολικής τάξης με παραπάνω από έναν Η.Υ., ώστε να δίδεται συχνότερα και σε περισσότερες ομάδες παιδιών η δυνατότητα εργασίας με τις Τ.Π.Ε. Σε σχέση με τις παραπάνω προσεγγίσεις, το Δ.Ε.Π.Π.Σ. δεν προτείνει κανένα χώρο τοποθέτησης των υπολογιστών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, θεωρώντας ίσως ότι ισχύουν τα προταθέντα από το τελευταίο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΥΠ.Ε.Π.Θ., 1997).

Θεωρούμε ότι η πλέον κατάλληλη θέση του υπολογιστή στο Νηπιαγωγείο είναι μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας και όχι σε έναν ιδιαίτερο χώρο, όπως ξεχωριστό εργαστήριο ή το γραφείο της νηπιαγωγού (Ντολιοπούλου, 2002). Η τοποθέτηση του υπολογιστή στην αίθουσα διδασκαλίας διευκολύνει την ενσωμάτωσή του στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς αποτελεί μέρος της σχολικής τάξης και των δραστηριοτήτων της και δεν είναι αποκομμένος από αυτές. Η τοποθέτησή του στο γραφείο της νηπιαγωγού σημειολογικά, αλλά και στην πράξη δείχνει ότι η ενασχόληση με τον υπολογιστή είναι έργο των ενηλίκων και όχι των παιδιών, και συνήθως αντανάκλα το φόβο της νηπιαγωγού για τον κίνδυνο της καταστροφής του σχετικού εξοπλισμού από τα παιδιά. Η τοποθέτηση του Η.Υ. στο εργαστήριο και όχι μέσα στην τάξη έχει παρατηρηθεί ότι δε βοηθά τη σύνδεση της γνώσης που ανακαλύπτεται μέσω του υπολογιστή με όσα διαδραματίζονται στην τάξη και αφήνει την αίσθηση στον εκπαιδευτικό, όταν μεταφέρεται με τα παιδιά στο εργαστήριο για χρήση του Η.Υ., ότι παραδίδει μάθημα πληροφορικής και όχι μάθημα ιστορίας, γλώσσας, μαθηματικών κ.ά., στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιείται ο υπολογιστής (Jones, 1995· Wellington, 1985· Κυρίδης, Δρόσος & Ντίνας, 2003· Κόμης, 1998, 2004).

Με τη λογική της οργάνωσης της αίθουσας διδασκαλίας σε γωνιές δραστηριοτήτων, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο χώρος εγκατάστασης του υπολογιστή αποτελεί την ομώνυμη γωνιά δραστηριοτήτων, τη «γωνιά του υπολογιστή». Ο υπολογιστής πρέπει να είναι τοποθετημένος σε ένα φωτεινό και ευρύχωρο σημείο της αίθουσας διδασκαλίας για να δίδεται η δυνατότητα παράλληλης και συνεργατικής ενασχόλησης 2-3 παιδιών σε κάποιες δραστηριότητες και όχι μόνο ενός παιδιού κάθε φορά. Ο χώρος αυτός πρέπει να είναι φωτεινός (Ντολιοπούλου, 2002· Σταχτέας, 2002) αλλά

καλό είναι να αποφεύγονται αντανακλάσεις του ηλιακού φωτός στην επιφάνεια της οθόνης, γι' αυτό και πρέπει να μελετηθεί η θέση της σε σχέση με τα παράθυρα της αίθουσας. Συνιστάται, επίσης, να μη βρίσκονται στο οπτικό πεδίο του χρήστη παράθυρα για να μη διασπάται η προσοχή του από την εργασία στον Η.Υ. Η ιδανικότερη θέση για την οθόνη είναι η τοποθέτησή της σε σημείο φωτεινό όχι πολύ κοντά στα παράθυρα αλλά σε παράλληλη διάταξη με αυτά, τα οποία χρειάζεται να είναι εξοπλισμένα με χονδρές ανοιχτόχρωμες κουρτίνες, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σκίασης (Ιορδανίδης, 1987 Compaq, 1991 Γουλτίδης, 2005 Ράπτης & Ράπτη, 2004).

Ανάλογη προσοχή χρειάζεται και με τον τεχνητό φωτισμό με προτιμότερη τη διάταξη των φωτιστικών σε σειρές παράλληλες προς τα παράθυρα (Ιορδανίδης, 1987). Καλό θα είναι να τοποθετείται σε σημείο κατά το δυνατόν απομακρυσμένο από τις θορυβώδεις γωνίες δραστηριοτήτων της αίθουσας. Εδώ χρειάζεται να διευκρινίσουμε ότι επειδή η εργασία σε οθόνες είναι από εκείνες που απαιτούν τη συγκέντρωση του χρήστη, είναι απαραίτητο η γωνιά του Η.Υ. να βρίσκεται σε χώρο της αίθουσας με τη χαμηλότερη δυνατή όχληση από ήχους του περιβάλλοντος (π.χ. δρόμος, αυλή), από ήχους άλλων μηχανών της τάξης (π.χ. κλιματιστικό, τηλέφωνο), ώστε να μην αποσπάται η προσοχή και να μη διαταράσσεται συγκέντρωση του παιδιού που χρησιμοποιεί τον Η.Υ. (Ιορδανίδης, 1987). Γνωρίζουμε ότι ο χώρος που μόλις περιγράψαμε ως γωνιά του υπολογιστή είναι δύσκολο και σε πολλές περιπτώσεις ακατόρθωτο να δημιουργηθεί και να διευθετηθεί στα κτήρια όπου στεγάζονται σήμερα τα ελληνικά νηπιαγωγεία. Επομένως, ο νηπιαγωγός κάθε νηπιαγωγείου αναλαμβάνει το βάρος της διαμόρφωσης της συγκεκριμένης γωνιάς, ώστε να παρέχονται οι κατά το δυνατόν καλύτερες εργασίες των παιδιών με τον Η.Υ. Όσον αφορά τα κτήρια νηπιαγωγείων που θα κατασκευαστούν στο μέλλον, θεωρούμε επιβεβλημένο να λαμβάνεται υπόψη από τους πολιτικούς μηχανικούς η ανάγκη διαμόρφωσης της αίθουσας διδασκαλίας σύμφωνα με τις πτυχές και προοπτικές της εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία, μέρος των οποίων αποτελεί και η ενασχόληση με τις Τ.Π.Ε.

Όσον αφορά τον εξοπλισμό της γωνιάς του υπολογιστή, πέρα από κεντρική μονάδα, οθόνη – ηχείο, πληκτρολόγιο και ποντίκι θα υπάρχουν εκτυπωτής, σαρωτής και κάμερα υπολογιστή. Επομένως, ένα μεγάλο τραπέζι-πάγκος ή ένα έπιπλο σχεδιασμένο για υπολογιστή είναι απαραίτητο για την τοποθέτηση του σχετικού εξοπλισμού. Η επιφάνεια του επίπλου, στην οποία θα τοποθετηθούν η οθόνη, το

ποντίκι και το πληκτρολόγιο πρέπει να είναι κατασκευασμένη από σκουρόχρωμο και με θαμπή επιφάνεια, ώστε να μη δημιουργεί ισχυρή ανάκλαση του φωτισμού (Ιορδανίδης, 1987). Το τραπέζι-πάγκος είναι περισσότερο άνετο και λειτουργικό για τη χρήση του υπολογιστή από 2-3 άτομα, ενώ το τροχήλατο έπιπλο δίνει τη δυνατότητα μετακίνησης στο χώρο ώστε να διευκολύνονται οι ποικίλες χρήσεις του υπολογιστή. Έχουμε τη γνώμη ότι η θέση του υπολογιστή στην αίθουσα διδασκαλίας πρέπει να είναι τέτοια ώστε να ξεπερνά τη λογική της γωνιάς παρέχοντας δυνατότητες για δραστηριότητες 2-3 παιδιών όσο και για τη χρήση του ως εποπτικό υλικό για μικρές ομάδες ή για όλη την τάξη. Προτείνουμε, δηλαδή, μπροστά από το χώρο τοποθέτησης του υπολογιστή να υπάρχει η δυνατότητα να συγκεντρώνονται τα παιδιά (όλα ή κατά ομάδες) για να μπορούν να παρακολουθούν τις εργασίες των άλλων, ένα CD ή DVD ή για να χρησιμοποιηθεί ο υπολογιστής ως εποπτικό μέσο ή ως διδακτικό υλικό κατά τη διδασκαλία. Θέσεις-θήκες για τη φύλαξη δισκετών, CD και DVD, που χρησιμοποιούνται από τα παιδιά πρέπει να πλαισιώνουν το έπιπλο. Αυτονόητο είναι ότι χρειάζεται να προηγείται η σχετική συζήτηση με τα παιδιά για τον τρόπο χρήσης, φύλαξης και τοποθέτησης αυτών των μονάδων αποθήκευσης.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην ασφάλεια των παιδιών. Η αντιμετώπιση του θέματος αυτού ξεκινάει από τα καλώδια που πρέπει να είναι καλά προσαρμοσμένα και «δεμένα» στον υπολογιστή (Μιχαηλίδης, 1994, 2005· Γουλτίδης, 2005) και να μη διατρέχουν το χώρο αυξάνοντας τις πιθανότητες τα παιδιά να τα κόψουν ή να σκοντάψουν επάνω τους προκαλώντας ατυχήματα. Η ενημέρωση των νηπίων για το συγκεκριμένο θέμα είναι πρωταρχικής σημασίας.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην εργονομία των επίπλων και του τεχνολογικού εξοπλισμού, καθώς αυτή παίζει σημαντικό ρόλο στην υιοθέτηση από τα παιδιά των κατάλληλων σωματικών στάσεων κατά την εργασία με τον υπολογιστή. Η στάση του κορμού (που επηρεάζεται από την απόσταση και τη διάταξη επίπλου - καθίσματος – εξοπλισμού), η απόσταση από την οθόνη (μεταξύ 40-80cm), η θέση και η κλίση της οθόνης (η κορυφή της οθόνης να βρίσκεται στο επίπεδο των ματιών του χρήστη και όχι υψηλότερα, και να μπορεί να δεχθεί ελαφρές κλίσεις προς τις τέσσερις κατευθύνσεις), η θέση του καρπού στο πληκτρολόγιο (το οποίο πρέπει να τοποθετείται 15-20cm μέσα από το χέιλος του γραφείου-πάγκου, ώστε να υπάρχει χώρος στήριξης των χεριών του παιδιού), το μέγεθος του ποντικιού για να το χειρίζεται εύκολα η παιδική παλάμη έχουν άμεση σχέση με την εργονομία επίπλων και συσκευών (Μιχαηλίδης, 2003·Ιορδανίδης, 1987 Σταχτέας, 2002 Compaq,

1991· Γουλτίδης, 2005 Ράπτης & Ράπτη, 2004). Για παράδειγμα, το κάθισμα της γωνιάς του υπολογιστή πρέπει να είναι ανατομικό, τροχήλατο, με πλάτη, με δυνατότητα ρύθμισης του ύψους του, της κλίσης της πλάτης, για να προσαρμόζεται στα διαφορετικά σωματικά χαρακτηριστικά του παιδιού, ώστε να τηρούνται οι συνθήκες υιοθέτησης κατάλληλων σωματικών στάσεων στην εργασία με τον Η.Υ. (Ιορδανίδης, 1987· Compaq, 1991).

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση, σε κάθε περίπτωση, είναι ο εξοπλισμός και ιδιαίτερα η οθόνη να έχει εκείνα τα τεχνικά χαρακτηριστικά που δε θα επιβαρύνουν την υγεία των παιδιών από τη χρήση του. Πρέπει, πάντως να τονίσουμε ότι και ο τελειότερος και καταλληλότερος εξοπλισμός δεν υποκαθιστά την ανάγκη πληροφόρησης και εξάσκησης των παιδιών όσον αφορά τη θέση του σώματός τους όταν εργάζονται με τον υπολογιστή.